IN DE BAN VAN DE HEMEL

Jon Krakauer

In de ban van de hemel

Een verhaal over gewelddadig geloof

Vertaald door Anke Schaap

2022 Prometheus Amsterdam

Voor Linda

Eerste druk 2004
Tweede druk 2022

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Aan hen die desondanks menen aanspraak te kunnen maken op enig recht, wordt verzocht contact op te nemen met Uitgeverij Prometheus, Postbus 1662, 1000 BR Amsterdam.

Oorspronkelijke titel *Under the Banner of Heaven. A Story of Violent Faith*
© 2003 Jon Krakauer
© 2004 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus
en Anke Schaap
Omslagontwerp Marieke Oele
Foto omslag Patrick Cone
Foto auteur Linda M. Moore/Villard
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 90 446 2174 7

Wij geloven in eerlijkheid, eerbaarheid en reinheid; maar als wij worden geconfronteerd met tirannieke wetten die ons verbieden om ons geloof in vrijheid te belijden, kunnen we ons niet onderwerpen. God is groter dan de Verenigde Staten, en als de regering in conflict komt met de hemel zullen we opgesteld worden onder de banier van de hemel en tegenover de regering... Polygamie is een goddelijk instituut. Het is ons direct door God gegeven. De Verenigde Staten kunnen dat niet afschaffen. Geen enkel land ter wereld kan het voorkomen, evenmin alle landen der aarde verenigd... Ik daag de Verenigde Staten uit: ik zal God gehoorzamen.

JOHN TAYLOR (4 januari 1880),
Voorzitter, profeet, ziener en openbaarder,
Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen

Geen westers land is zo doordrongen van religie als het onze, waar negen van de tien mensen God liefhebben en door hem bemind worden. Deze wederzijdse passie is de spil van onze samenleving en moet als zodanig begrepen worden, indien onze naar ondergang hunkerende maatschappij überhaupt begrepen kan worden.

HAROLD BLOOM, *Het Amerikaanse geloof*

Proloog

Bijna iedereen in Utah County kent de gebroeders Lafferty. Dat komt natuurlijk door de lugubere moorden, maar de achternaam Lafferty had ook al een zekere status in de regio, voordat Brenda en Erica Lafferty werden vermoord. Watson Lafferty, de nestor van de familie, was een chiropractor met een bloeiende praktijk aan huis in het hartje van Provo's historische centrum. Hij en zijn vrouw, Claudine, hadden zes zoons en twee dochters, die waren opgevoed met een buitengewoon sterk arbeidsethos en een intense toewijding aan de mormoonse kerk. De hele familie werd bewonderd om haar ijver en oprechtheid.

Allen – de jongste van de Lafferty's, inmiddels midden veertig – is tegelzetter, een beroep dat hij sinds zijn tienerjaren uitoefent. In de zomer van 1984 woonde hij met zijn 24-jarige vrouw en hun dochtertje in American Fork, een slaperig, traditioneel voorstadje langs de snelweg van Provo naar Salt Lake City. Brenda, zijn echtgenote, had vroeger schoonheidswedstrijden gewonnen en was overal in de stad bekend vanwege haar voormalig werk als presentator van een nieuwsprogramma op kanaal 11, de lokale PBS-omroep. Hoewel ze haar bloeiende omroepcarrière had afgebroken om met Allen te trouwen en een gezin te stichten, had Brenda niets van haar stralende aanwezigheid verloren die zo veel kijkers aan haar gebonden had. Ze was warm en open en ze maakte blijvende indruk op mensen.

Op de ochtend van 24 juli verliet Allen voor zonsopgang hun kleine duplexwoning en reed 150 kilometer naar zijn werk op een

bouwterrein ten oosten van Ogden. Tijdens zijn lunchpauze belde hij met Brenda, die even met hem babbelde voordat ze de telefoon doorgaf aan Erica, hun vijftien maanden oude dochter. Erica brabbelde wat babygeluidjes; daarna zei Brenda hem dat alles in orde was en ze hingen op.

Allen kwam die avond rond acht uur thuis, moe van een lange werkdag. Hij liep naar de voordeur en trof deze tot zijn verbazing op slot aan; ze sloten bijna nooit hun deur af. Hij gebruikte zijn sleutel om binnen te komen en werd nogmaals verrast, ditmaal door het harde geluid van een baseballwedstrijd op de televisie in de woonkamer. Noch hij noch Brenda hield van baseball – ze keken er nooit naar. Nadat hij de televisie had uitgezet, leek het onnatuurlijk stil in het appartement, alsof er niemand thuis was. Allen dacht dat Brenda misschien even weg was en de baby had meegenomen. 'Ik wilde bij de buren gaan kijken of ze daar misschien was,' vertelde hij later, 'en toen zag ik opeens bloed op de lichtschakelaar bij de deur.' Toen zag hij Brenda liggen in de keuken, plat op de vloer in een plas bloed.

Hij riep haar naam maar kreeg geen antwoord, knielde toen naast haar neer en legde zijn hand op haar schouder. 'Ik raakte haar aan,' zei hij, 'en ze voelde koud. Er zat bloed op haar gezicht en eigenlijk overal.' Allen pakte de keukentelefoon, die op de vloer naast zijn vrouw lag, en had al 911 ingetoetst voordat hij constateerde dat de lijn dood was. Het snoer was uit de muur getrokken. Toen hij naar de slaapkamer liep om de telefoon daar te proberen, keek hij vluchtig in de babykamer en zag Erica in een vreemde positie, bewegingloos over haar wieg hangen. Ze droeg alleen een luier die onder het bloed zat, net als de lakens waarop ze lag.

Allen haastte zich naar de slaapkamer en ontdekte dat ook daar de telefoon niet meer werkte, dus ging hij naar de buren, waar hij eindelijk om hulp kon bellen. Hij beschreef de slachting aan de medewerker van 911 en belde daarna zijn moeder.

Terwijl hij op de politie wachtte, ging Allen terug naar zijn huis. 'Ik ging naar Brenda en ik bad,' zei hij. 'En toen ik daar zo stond, keek ik nog eens rond, en ik zag dat het een heftig gevecht was geweest.' Voor het eerst zag hij dat er niet alleen bloed in de keuken

was, het was op de muren in de woonkamer gesmeerd, op de vloer, de deuren, de gordijnen. Hij wist meteen wie hiervoor verantwoordelijk was. Hij had het geweten vanaf het moment dat hij Brenda op de keukenvloer had zien liggen.

De politie nam Allen mee naar het American Fork-politiebureau en verhoorde hem de hele nacht. Ze namen aan dat hij de moordenaar was; meestal is het de echtgenoot. Gaandeweg overtuigde Allen hen echter van het feit dat de hoofdverdachte zijn oudste broer was, Ron Lafferty. Ron was juist teruggekeerd naar Utah County nadat hij drie maanden door het westen had rondgetrokken met een andere broer, Dan Lafferty. Er ging een opsporingsbericht uit voor Rons auto, een vaalgroene Impala-stationwagen uit 1974 met het kenteken van Utah.

Het leek een rituele moord te zijn, wat ongekend veel aandacht van de media opleverde en onrust zaaide onder het publiek. De volgende avond waren de Lafferty-moorden in het hele land voorpaginanieuws. Donderdag 26 juli opende de *Salt Lake Tribune* met de kop:

WERELDWIJDE ZOEKTOCHT NAAR DE VERDACHTE VAN DE AMERICAN FORK-MOORDEN

Door Mike Gorrell, eindredacteur
en Ann Shields, correspondent

AMERICAN FORK – Politiemensen in Utah en omringende provincies waren afgelopen woensdag op zoek naar een voormalig gemeenteraadslid uit Highland, Utah County, een religieus fundamentalist die ervan wordt verdacht zijn schoonzuster en haar 15 maanden oude baby, afgelopen dinsdag vermoord te hebben. Ronald Watson Lafferty, 42 jaar, adres onbekend, wordt verdacht van twee eerstegraads moorden op Brenda Wright Lafferty, 24 jaar, en haar dochter Erica Lane (...)
De politie van American Fork heeft nog geen motief kunnen vinden en weigert commentaar te geven op het gerucht dat de verdachte, een uitgestoten lid van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen, betrokken was bij ofwel polygame of-

wel fundamentalistische religieuze sektes en dat die connecties wellicht iets hebben te maken met de moorden (...)
Omwonenden uitten hun ongeloof dat 'zoiets verschrikkelijks' in hun buurt kon gebeuren.
'Het hele dorp is geschokt over het feit dat zoiets kon gebeuren in een prettige, rustige gemeenschap als American Fork. Mensen die hun deur nooit op slot deden zeiden dat nu wel te gaan doen,' zei een omwonende die anoniem wenst te blijven.
Ken Beck, bisschop van het LDS-bestuur[1] in American Fork waartoe Brenda en Allen behoorden, omschreef hen als 'een heel gewoon, aardig stel', actief in de kerk.

Direct onder dit artikel, ook op de voorpagina, stond een bijbehorend stuk:

VOLGENS BUREN IS 42-JARIGE MOORDVERDACHTE ERG VERANDERD

Extra bij *Tribune*

AMERICAN FORK – Een vastbesloten man die veranderde van een actieve mormoon en conservatieve Republikein in een strenge constitutionalist en geëxcommuniceerde fundamentalist, dat is hoe buren Ronald Watson Lafferty omschrijven (...)
De heer Lafferty was lid van Highlands eerste gemeenteraad toen het kleine noordelijke dorp in Utah County in 1977 werd ingelijfd. Hij leidde toentertijd een succesvolle actie om te voorkomen dat er bier werd verkocht in de enige plaatselijke supermarkt – reizigers naar American Fork Canyon kunnen er nog steeds geen bier kopen.
'Tot twee jaar geleden zag hij er altijd schoon uit, typisch Amerikaans, zelfs vlak nadat hij 's ochtends de koe van de familie had gemolken,' vertelde een buurman die in een enorme boerderij woont, vol kinderen, paarden, geiten, kippen en omgeven door een grote tuin. Zo woonde meneer Lafferty ooit ook.
Vorig jaar zijn hij en zijn echtgenote gescheiden, na een huwelijk van vele jaren. Meneer Lafferty is al een jaar lang niet in de omgeving gesignaleerd.

Mevrouw Diana Lafferty, die werd omschreven als 'een van de pijlers van de mormoonse gemeente', had vlak na Kerstmis hun zes kinderen meegenomen naar een andere staat.
Omwonenden vertelden dat de scheiding het gevolg was van hun meningsverschillen over godsdienst en politiek.
'Hij sprak over opkomen voor wat goed is, ongeacht de consequenties,' zei een buurman.
Vrienden vertelden dat Lafferty's politieke opinie ook veranderd was – of misschien ontwikkeld – van conservatief Republikeins in streng fundamentalistisch. Gedurende de 12 jaar dat hij in Highland woonde, ging hij steeds meer geloven in de terugkeer van de gouden standaard, strikt constitutionalisme en gehoorzaamheid aan alleen 'rechtmatige wetten', zo zei een buurman.
'Hij had een sterk verlangen om het staatsbestel te redden – en het land,' zei een oude vriend. 'Het werd een religieuze obsessie.'

Politiemensen ondervroegen zo veel van Allens familieleden als ze konden vinden, onder wie zijn moeder en verschillende vrienden. Zoals de voorpagina van *Tribune* onthulde, begonnen ze een motief voor de gewelddadige moorden te reconstrueren:

TWEE MOORDEN GEVOLG VAN EEN RELIGIEUZE OPENBARING? 3 AANHOUDINGEN VOOR SLACHTING MOEDER EN KIND

Door Ann Shields
Correspondent *Tribune*

AMERICAN FORK – Nog twee andere mannen zijn aangehouden op verdenking van de eerstegraads moord op 24 juli op een vrouw en haar 15 maanden oude dochter uit American Fork. De politie verklaarde dat de moorden onderdeel konden zijn van een religieuze 'openbaring'.
Vrijdag werden Dan Lafferty, leeftijd onbekend, uit Salem, voormalig kandidaat voor sheriff in Utah County en zwager van het slachtoffer, en Richard Knapp, 24, voormalig uit Wichita, Kansas, aangeklaagd op verdenking van eerstegraads moord met voorbedachten rade (...)

> Dan Lafferty's broer, Ronald Lafferty, 42 jaar, afkomstig uit Highland, Utah County, werd woensdag aangeklaagd voor een dubbele eerstegraads moord (...)
> Politiechef Randy Johnson (...) verklaarde vrijdag dat het onderzoek naar de moordenaars had geleid tot de conclusie 'dat Ron een handgeschreven openbaring bij zich had die hem opdroeg de moorden te plegen. Als dit document inderdaad bestaat is het een cruciaal bewijsstuk en willen we het graag zien'. Hij riep iedereen die informatie had over dit document op, om contact op te nemen met de politie van American Fork of met de FBI (...)
> Politiechef Johnson zei dat de mannen waarschijnlijk gewapend waren en als gevaarlijk beschouwd moesten worden, vooral voor dienaren van de wet (...)
> Buren en vrienden van de verdachten en de slachtoffers meldden dat Ron Lafferty waarschijnlijk in een polygame of fundamentalistische religieuze sekte was opgenomen, of er een had gesticht, wat de speculatie opleverde dat de misdrijven zijn voortgekomen uit een conflict van religieuze aard in de familie.

Op 30 juli werd Rons aftandse Impala gesignaleerd, geparkeerd voor een huis in Cheyenne, Wyoming. Toen ze het huis binnen vielen, trof de politie geen van de broers Lafferty aan, maar wel arresteerden ze Richard 'Ricky' Knapp en Chip Carnes, twee zwervers die vanaf de vroege zomer samen met de Lafferty-broers door het westen hadden gereisd. De informatie van Knapp en Carnes leidde de autoriteiten naar Reno, Nevada, waar de politie op 7 augustus Ron en Dan arresteerden terwijl die in de rij stonden voor het buffet van het Circus Circus-casino.

Vanuit de gevangenis begonnen de broers een weinig overtuigend mediaoffensief om hun onschuld te bewijzen. Ron bleef volhouden dat de aanklachten tegen hem niet rechtsgeldig waren en dat de mormoonse kerk, die 'alles in Utah onder controle had', hem en zijn broer belette om een eerlijke rechtszaak te krijgen. Hoewel hij bekende te geloven in de rechtmatigheid van het 'meervoudig huwelijk', zei Ron dat hij nooit polygamie had beoefend en niet tot een extremistische sekte behoorde. Daarna betuigde hij dat hij zijn

hart verpand had aan de mormoonse kerk, maar waarschuwde tegelijkertijd dat de huidige LDS-leiding was afgeweken van de heilige doctrines van de religieuze profeet en stichter, Joseph Smith.

Vier dagen later stuurde Dan Lafferty een handgeschreven verklaring naar de pers, waarin hij stelde dat hij en Ron 'niet schuldig zijn aan de misdrijven waarvan we beschuldigd zijn' en voegde eraan toe dat 'binnenkort bekend zal worden wie de echte criminelen zijn'.

Op 29 december, vijf dagen voordat hun rechtszaak in Provo zou beginnen, nam luitenant Jerry Scott, de commandant van de Utah County gevangenis, Dan mee om hem nog enkele vragen te stellen. Toen Dan terugkwam, zag hij dat zijn broer zich had opgehangen aan een handdoekenrek in een aangrenzende cel. Hij was bewusteloos en ademde niet meer: Ron had een T-shirt gebruikt om zichzelf op te hangen. 'Ik drukte op de alarmknop en zei dat ze zo snel mogelijk moesten komen,' vertelde Dan. Luitenant Scott kwam onmiddellijk, maar kon Rons polsslag niet meer vinden. Hoewel Scott en twee andere bewakers mond-op-mondbeademing toepasten en hem reanimeerden, konden ze hem niet tot leven wekken. Tegen de tijd dat de ambulance arriveerde, 'leek de gevangene dood te zijn', vertelde Scott.

Ondanks het feit dat Ron ongeveer een kwartier lang niet geademd had, slaagde het ambulancepersoneel erin om zijn hart weer op gang te krijgen, en hij werd onder beademing naar de intensive care van het Utah Valley Regionaal Ziekenhuis gebracht. Nadat hij twee dagen in coma had gelegen, kwam hij weer bij bewustzijn – een verbijsterende genezing die Dan toeschrijft aan goddelijk ingrijpen. Hoewel de broers samen voor moesten komen, drie dagen nadat Ron uit zijn coma kwam, beval rechter J. Robert Bullock dat Dan alleen berecht moest worden, zodat Ron tijd had om te herstellen en een intensief psychiatrisch onderzoek naar hersenbeschadiging kon ondergaan.

De rechtbank wees Dan twee advocaten toe, maar hij stond erop zichzelf te verdedigen en degradeerde hen tot raadgevers. Vijf dagen na de eerste zitting ging de jury in beraad en verklaarde hem negen uur later schuldig aan twee aanklachten van moord met

voorbedachten rade. Tijdens de daaropvolgende zitting, waarin moest worden bepaald of Dan ter dood werd veroordeeld, verzekerde Dan de juryleden: 'Als ik in jullie positie was, zou ik de doodstraf opleggen.' En hij beloofde niet in hoger beroep te gaan tegen zo'n uitspraak.

'De rechter werd heel boos toen ik dat zei,' vertelde Dan achteraf. 'Hij dacht dat ik een doodswens uitsprak, en hij waarschuwde de jury dat ze me de doodstraf niet konden opleggen enkel omdat ik dat graag wilde. Maar ik wilde alleen maar dat ze zich vrij voelden om hun geweten te volgen. Ik wilde niet dat ze zich zorgen maakten of zich schuldig voelden als ze me de doodstraf gaven, als dat was wat ik volgens hen verdiend had. Ik was bereid een leven te nemen voor God, dus het leek me dat ik ook mijn eigen leven voor God moest geven. Als God wilde dat ik geëxecuteerd werd, dan had ik daar vrede mee.'

Tien juryleden stemden voor de dood, maar twee anderen weigerden met de meerderheid mee te gaan. Omdat unanimiteit was vereist om een doodstraf doorgang te laten vinden, bleef Dans leven gespaard. Volgens de voorzitter van de jury was een van de vrouwen die tegen de doodstraf was geweest door Dan gemanipuleerd via 'oogcontact, glimlachen en andere charismatische, nonverbale uitingen en psycho-seksuele verleiding', waardoor ze zowel het bewijsmateriaal als de instructies van de rechter negeerde. De voorzitter was woedend en verbijsterd over het feit dat Dan zijn doodstraf zo had ontlopen.

Dan zei dat ook hij 'een tikkeltje teleurgesteld was dat ik niet geëxecuteerd werd, hoe vreemd het ook moge klinken'.

Rechter Bullock wendde zich met onverholen afkeer tot de veroordeelde gevangene en herinnerde Dan eraan dat het 'de rechtspraak van de mensen was, die jij veracht, die je leven heeft gespaard'. Toen kreeg zijn walging de overhand en hij voegde eraan toe: 'In mijn twaalf jaar als rechter heb ik nog nooit zo'n wrede, zinloze, nutteloze en afgrijselijke misdaad moeten berechten als de moord op Brenda en Erica Lafferty. Noch heb ik ooit een veroordeelde gezien die zo weinig spijt of gevoel had.' Deze vermaning kwam van dezelfde geharde rechter die in 1976 de geruchtmakende